

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos švietimo
ir mokslo ministro 2008 m.   d.
įsakymu Nr.ISAK-

LIETUVIŲ ETNINĖS KULTŪROS UGDYMO BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOJE STRATEGIJA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Lietuvių etninėje kultūroje sukaupta tautos patirtis, priklausydama nuo gamtos, istorijos ir socialinių sąlygų, įgavo savitą raišką. Šiandien etninė kultūra reiškia asmens išpareigojimą lietuvių tautai ir valstybei, reprezentuoja savo visuomenės narių pilietinį brandumą, nuostatas ir gebėjimą išlaikyti bei kurti lietuvišką kultūrinę tapatybę dalyvaujant pasaulio civilizacijos procesuose.

1. Lietuvių etninės kultūros ugdymo politiką reglamentuoja: Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas [Žin., 1999, Nr. 82-2414], nustatantis bendrus lietuvių etninės kultūros valstybinės globos pagrindus, etninės kultūros apsaugą ir tęstinumą. Tautinės kultūros išsaugojimas globalizacijos sąlygomis paskelbtas Lietuvos mokslo politikos prioritetu [Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas, Žin., 2003, Nr. 74-3180] ir atitinka ES politiką. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas [Žin., 2003, Nr. 63-2853, 3 straipsnis. Švietimo tikslai, 4 punktas] įpareigoja *perteikti asmeniui tautinės ir etninės kultūros pagrindus...garantuoti tautos, krašto kultūros tęstinumą, jos tapatybės išsaugojimą, nuolatinį jos vertybių kūrimą...* 2003–2012 metų Valstybinės švietimo strategijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1700, I dalies. Paskirtis ir bendrosios nuostatos 5 punkto, 5 papunktyje, pabrėžiama, kad *švietimas turi padėti Lietuvos valstybei ir visuomenei pasiekti strateginį tikslą – išsaugoti tautinę tapatybę*, o Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų įgyvendinimo programa [Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas, Žin., 2005, Nr. 12-391] bei Ilgalaikė pilietinio ir tautinio ugdymo programa [Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas, Žin., 2006, Nr.102-3939] sudaro prielaidas etninės kultūros plėtrai. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosiose programose ir išsilavinimo standartuose XI–XII klasėms, patvirtintuose švietimo ir mokslo ministro 2002 m. rugpjūčio 21 d. įsakymu Nr.1465, ir Bendrosiose programose ir išsilavinimo standartuose I–X klasėms, patvirtintuose švietimo ir mokslo ministro 2003 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. ISAK–1015, teigiama, kad pažindamas, suprasdamas ir perimdamas lietuvių tautos istorinį bei kultūrinį palikimą, išgyvendamas tautinį tapatumą mokinys geba ugdytis tautinę, kultūrinę bei pilietinę savimonę, apmąstydamas Europos ir pasaulio kultūros tradicijas, raidos tendencijas ir šiuolaikines globalines problemas formuoja(si) pilietinės sąmonės bruožus, būtinus brandžiai asmenybei.

2. Sąsajos su tarptautiniais dokumentais. Tarptautinė Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencija [Žin., 2004, Nr. 188-7006], priimta Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos (toliau vadinama – UNESCO) 2003 m. spalio 17 d. Generalinėje konferencijoje Paryžiuje, 2005 m. gruodžio 9 d. ratifikuota Lietuvoje, nematerialų atskirų tautų paveldą apibrėžia kaip visos žmonijos kultūros paveldą. Pagrindinis konvencijos tikslas – užtikrinti etninės kultūros vertybių kaupimą, apsaugą, populiarinimą nacionaliniu, dvišaliu, regioniniu bei tarptautiniu lygmeniu.

3. Lietuvių etninės kultūros ugdymo bendrojo lavinimo mokykloje strategija (toliau vadinama – Strategija) yra valstybinės bendros švietimo strategijos dalis ir skiriama nacionalinio lygmens institucijoms, apskričių administracijoms, savivaldybėms (steigėjams), mokyklų bendruomenėms, mokytojams, kurie turi suteikti pagrindą nuosekliam ir sistemingam etninės kultūros ugdymui įgyvendinti bendrojo lavinimo mokykloje.

4. Strategijos tikslas – užtikrinti kryptingą, pagilintą tautinio tapatumo ugdymo kokybę bendrojo lavinimo mokykloje, etninės kultūros ugdymo turinį integruoti į bendrąjį ugdymą nuosekliai: pradinio ugdymo pakopoje integruoti etninės kultūros programos turinį su kitais dalykais, o pagrindinio ir vidurinio ugdymo programose kaip atskirą pasirenkamąjį mokomąjį dalyką (modulį) įjungiant į bendrojo ugdymo sistemą, derinant tautinį tapatumą formuojančius visų švietimo lygmenų veiksmus valstybėje.

5. Strategiją sudaro penkios pagrindinės dalys: bendrosios nuostatos, situacijos analizė, vizija, baigiamosios nuostatos, rezultatai:

5.1. I skyriuje (Bendrosios nuostatos) nusakomos strategijos teisinės sąsajos su Lietuvos ir tarptautiniais dokumentais, nurodoma šio dokumento paskirtis, tikslai, objektas, pagrindinių sąvokų apibrėžtys.

5.2. II skyriuje (Situacijos analizė) pateikiama etninės kultūros ugdymo Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose situacija, palankūs ir nepalankūs veiksniai, mokyklos ir visuomenės santykiai, žiniasklaidos vaidmuo, analizės išvados.

5.3. III skyriuje (Vizija) pateikiamas analizės apibendrinimas, numatomi esminiai pokyčiai mokyklos gyvenime, mokslo ir etninės kultūros sąsajos, mokytojo etnokultūrinės kompetencijos svarba kaip tolesnio mokinių mokymosi, gyvenimo ir darbo šiuolaikinėje visuomenėje kokybės prielaida, apibrėžiami etninės kultūros ugdymo tikslai, uždaviniai tautinio tapatumo ugdymo kokybei užtikrinti.

5.4. IV skyriuje (Baigiamosios nuostatos) numatomi etninės kultūros ugdymo turinio proceso formavimo, įgyvendinimo, vertinimo ir atnaujinimo principai, atlikimo terminai visais švietimo lygmenimis.

5.5. V skyriuje (Rezultatai) numatomi tautos paveldėtos kultūros perdavimo, jos kūrimo ir atsinaujinimo bendrojo lavinimo mokykloje vizijos rezultatai.

6. Strategijos objektas – bendrojo lavinimo pradinės, pagrindinės, vidurinės mokyklos bei gimnazijos.

7. Strategijoje vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymą [Žin., 1999, Nr. 82-2414], Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą [Žin., 2003, Nr. 63-2853], UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvenciją [Žin., 2004, Nr. 188-7006].

II. SITUACIJOS ANALIZĖ

8. Rengiant lietuvių etninės kultūros ugdymo bendrojo lavinimo mokykloje strategiją buvo atsižvelgta į tarptautinius ir valstybinius dokumentus, išanalizuoti 2005 metais Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Socialinės politikos departamento atliktos apklausos etninės kultūros ugdymo Lietuvos mokyklose, apskričių ir savivaldybių švietimo padaliniuose duomenys, susipažinta su anksčiau vykdytais projektais ir įgyvendinama Etninės kultūros plėtros valstybinė programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. birželio 19 d. nutarimu Nr. 793, bei vykdoma kita veikla.

8.1. Globalizacijos procesai, sparti mokslo ir technologijų plėtra kelia iššūkius šeimai, mokyklai, valstybei ir verčia ieškoti būdų, kaip išlaikyti ir kūrybiškai plėtoti tautinį tapatumą. Bendrojo lavinimo mokykloje ryškėja vaikų ir jaunimo atotrūkis nuo gamtos, mažėjanti kultūrinė ir fizinė veikla. Todėl keičiant ugdymo proceso organizavimą mokykloje gyvenimo darnos aspektu, teigiamas veiksnys galėtų būti etninės kultūros, kaip atskiro dalyko modulio, integravimas į ugdymo turinį, nes etninėje kultūroje buvo ypač išpuoselėtos bendruomenės tradicijos, optimistinė žmogaus būties pasaulėjauta, darnus žmogaus ir gamtos santykis, sveikatos apsaugos ir tausojimo idėjos.

8.2. Socialiniai veiksniai. Griūva tradiciniai socializacijos institutai – ypač šeima, gęsta vietos bendruomenės auklėjamasis funkcijos – kai buvo ryškiai suponuojamas socialinis spaudimas laikytis dorovės normų. Tradicinė šeima kaip socializacijos institutas išgyvena krizę. Asocialios šeimos, vaikų auginimas partnerystės principu, bet ne šeimoje, netenka svarbios auklėjamasis įtakos, vaikų ir jaunimo organizacijų potencialas pozityviai veikti jaunimo gyvenimą neišplėtojamas. Mokiniai išgyvena priklausomybės nuo kompiuterijos ir interneto sindromą, – negatyviai vertindami ir menkindami tradiciškai svarbiausius žmogaus vertės aspektus – intelektą ir dorą.

8.3. Žiniasklaidos vaidmuo. Mažai autentiškos, profesionalios etninės kultūros reiškinių analizės, reflektuojančios kultūros paveldo gyvybingumą. Masinės žiniasklaidos

priemonės, užpildančios Lietuvos piliečių kasdieną, pabrėžia troškimą vartoti, nes ignoruojama žmogaus dvasinio ugdymo, kūrybos, gyvenimiškosios patirties ir tradicijos vertė. Kiekybės ir kokybės požiūriu žiniasklaida neatlieka tautinio savitumo, etninės kultūros vertybių, pilietinės visuomenės kūrėjos vaidmens, neatskleidžia kultūros paveldo realios ekonominės reikšmės.

8.4. Remiantis šalies mokyklose, apskričių ir savivaldybių švietimo padaliniuose atlikta apklausa, kurioje dalyvavo 84% savivaldybių ir 70% apskričių, galime daryti išvadas, kad etninės kultūros ugdymo plėtojimas ir integraciniai ryšiai priklauso nuo keleto veiksnių: laikotarpio, valstybinės politikos, prioritetų vaikų užimtumo programose, švietimo įstaigų vadovų požiūrio, mokytojų pozicijos ir jų kompetencijos.

8.5. Lietuvos švietimo įstaigose, kurios pasirinko etnokultūrinę kryptį, mokytojai, planuodami savo veiklą, pabrėžia jauno žmogaus, gebančio saugoti ir puoselėti tautos ir regiono kultūrą, ugdymą. Etninės kultūros integraciją į vaikų ugdymą mokyklose analizuoja vadovai, metodinių grupių pirmininkai, savivaldybės padalinių specialistai.

8.6. Kaip atskiras dalykas etninė kultūra dėstoma trylikos (23%) dalyvavusių apklausoje šalies savivaldybių ir apskričių 25 švietimo įstaigose, pasirenkamasis dalykas – dvidešimt vieno (37%) rajono ar miesto 50 mokyklų. Visose švietimo įstaigose etninė kultūra integruojama į lietuvių kalbą, pasaulio pažinimą, daile, istoriją, technologijas, muziką, choreografiją, dorinį ugdymą, fiziką. Ikimokyklinėse įstaigose etninė kultūra tiesiogiai siejama su žaidybine veikla, mokyklose veikia etnokultūriniai, kraštotyriniai būreliai, etnografiniai kolektyvai, įgyvendinami projektai, organizuojami konkursai, vakaronės, apžiūros, ekspedicijos.

8.7. Etninės kultūros ugdymui(si) naudojami bendrojo lavinimo mokykloms skirti dalykų vadovėliai, įvairių šalies autorių išleistos knygos, sukaupta medžiaga mokyklų muziejuose, dalyvaujama kraštotyros muziejų edukacinėse programose. Mokytojai rekomenduoja mokiniams bibliotekos fonduose esančią literatūrą, periodinius ir elektroninius leidinius, garso ir vaizdo bei interneto medžiagą. Nemažas būrys mokytojų pamokose naudoja savo pačių parengtas mokymo priemones.

8.8. Mokytojų kvalifikacija. Atestuota mokytojų šioms kvalifikacinėms kategorijoms: mokytojo – 3, vyresniojo mokytojo – 7, mokytojo metodininko – 12, mokytojo eksperto – 4. Iš viso atestuota 0,03% mokytojų. Šalies mokykloms yra parengti etninės kultūros ugdymo turinio 55 švietimo konsultantai, įgyvendinama ilgalaikė švietimo konsultantų kompetencijų tobulinimo programa *Lietuvių etninės kultūros vertybės Europoje*. Švietimo konsultantai ir mokyklų bendruomenės telkia visuomenės grupes etninės kultūros vertybėms perimti ir testuoti etnografiniuose regionuose. Aukštosios pedagoginės mokyklos etninės kultūros specialybės mokytojų nerengia, yra tik etnologijos studijos Vytauto Didžiojo universitete, etnomuzikologijos – Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje, Lietuvių kalbos ir etnologijos – Klaipėdos universitete.

8.9. Mokiniams sunkoka suvokti savo tautos istorijos, kultūros savitumą, lietuviškosios kultūrinės ir pilietinės tapatybės puoselėjimo būtinybę. Tokią situaciją lemia įvairios priežastys: XX a. pabaigoje – XXI a. pradžioje labai pasikeitė socialinės sąlygos, sumažėjo auklėjamasis šeimos vaidmuo – todėl beveik neperimama tėvų ir senelių etnokultūrinė patirtis.

III. VIZIJA

9. Analizės apibendrinimas.

9.1. Atlikta analizė akivaizdžiai rodo, kad nors etninės kultūros ugdymą reglamentuoja valstybės ir tarptautiniai dokumentai, tautinio tapatumo ugdymas mokykloje neatitinka sparčiai besikeičiančios visuomenės poreikių – Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklai reikia kryptingos, nuoseklios etninės kultūros ugdymo sistemos.

9.2. Remiantis situacijos analizės išvadomis ir užtikrinant etninės kultūros ugdymo kokybę bendrojo lavinimo mokykloje, būtini esminiai pokyčiai visais švietimo lygmenimis:

9.2.1. įsisąmoninti, kad etninė kultūra yra nacionalinės kultūros pamatas, vienintelė šiandienos mokykloje realiai įgyvendinama galimybė ir būdas išsaugoti tautinę ir pilietinę tapatybę, ją puoselėti ir plėtoti, sudaro prielaidas individo ir tautos mentalinėms vertybėms, jų kryptingam kūrybiškam tęstinumui, etnografinių regionų kultūros ir ekonomikos plėtočiai bei savitumui išsaugoti, dalyvaujant šiuolaikiniuose globalizacijos procesuose;

9.2.2. numatyti etninės kultūros ugdymo turinio proceso formavimo, įgyvendinimo, vertinimo ir atnaujinimo principus, išskirti ugdymo turinio kaitos prioritetus, harmonizuoti ugdymo turinio veiksmus visais švietimo lygmenimis, ugdyti brandžios tautinės savimonės asmenybę žinių visuomenėje;

9.2.3. sudaryti sąlygas mokytojams įgyti etninės kultūros kompetencijų;

9.2.4. aprūpinti mokyklas mokymo ir mokymosi priemonėmis.

10. Kaita mokyklos gyvenime ir informacijos visuomenėje.

Kuriant šiuolaikinę individualią ir visuomenės tapatybę, visi Lietuvos gyventojai turi būti mokomi pažinti tautines tradicijas, rengiami tautinei ir pilietinei raiškai, skatinami aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime savo valstybėje ir pasaulyje. Etninės kultūros ugdymas suvokiamas kaip neatskiriama bendrojo ugdymo dalis, svarbi kuriant intelektualią, kompetentingą ir kūrybingą žinių visuomenę. Būtina dar mokykloje parengti sociokultūriškai orientuotą mokinį, kuriam etninės kultūros išsaugojimas ir plėtra, etninės kultūros perėmimas ir kūryba būtų suvokiama kaip jo patirties refleksija ir galimybė atskleisti prigimties galias.

Išvados:

10.1. Ugdymo procese remtis etninės kultūros humanistinių vertybių visuma, kuri yra ryškiausia atsvara destruktiviems pasaulio reiškiniams (kaip ekologinės sistemos, kultūrų, asmenybės griovimas).

10.2. Skatinti kultūrinę atmintį, integruoti pozityvius etninės kultūros elementus į dabartinį kultūros vyksmą.

10.3. Inicijuoti telktis vietos bendruomenės, tęsti regionų gyvąją tradiciją remiantis vyresniosios kartos patirtimi, bendradarbiauti panaudojant informacines technologijas kaip įvairių etninės kultūros sričių etnologinių mokslinių tyrimų rezultatų žinių šaltinį, socialinio mobilumo priemonę.

11. Mokykla ir mokytojo vaidmuo.

Etninės kultūros ugdymas formuoja naują gyvenimo mokykloje kultūrą, skatina kultūrinę ugdytinių atmintį, sugrąžina į mokyklą tautines tradicijas ir moko tapatinti save kaip konkrečios tautos (šeimos, giminės), etnografinės srities atstovą.

Be dalykinių etninės kultūros kompetencijų, mokytojas privalo būti praktiškai ir psichologiškai pasirengusi asmenybė, tolerantiška, kad mokėtų bendrauti su ugdytiniais ir jų tėvais, kad gebėtų vaikui, jaunuoliui įtaigiai parodyti, jog gyvenimas – tai pirmiausia sunkus kasdienis darbas, atsakomybė, pareiga, kad privalu paisyti išipareigojimų, susilaikyti nuo egoistinių impulsų ir tapti kūrėju. Per tautinę kultūrą tiesiamas kelias į pilietinę visuomenę – ugdoma tolerancija kitų tautų požiūriu.

Išvados:

11.1. Etninės kultūros ugdymas mokykloje yra vienas iš geriausių būdų sugrąžinti pozityvias tautos tradicijas į šeimą ir bendruomenę.

11.2. Skatinti mokyklų atvirumą vietinei bendruomenei, mokyklų bendruomenių etnokultūrinį išprusimą.

11.3. Formuoti mokytojo vaidmenį – mokytojas yra etninės kultūros dalyko žinovas, mąstantis žinių visuomenės veikėjas, atviros pedagoginės sistemos kūrėjas, tautinio tapatumo saugotojas ir tęsėjas, prasmingai dirbantis mokyklai kaip organizacijai ir jos bendruomenei.

12. Mokslo ir etninės kultūros sąsajos.

Būtina aktyvinti mokytojų domėjimąsi šiuolaikinio etnologijos mokslo, ypač humanitarinės ir meninės srities, rezultatų sklaida, kurie tampa pagrindiniu šaltiniu gilinant istorinę ir dabartinę etninės kultūros sampratą, ją pritaikant ugdymo tikslams (konferencijos, seminarai, konsultacijos, nuotolinis mokymas). Mokslo darbai turėtų padėti geriau suvokti lietuvių kultūrinį savitumą platesniame europiniame ar pasauliniame kontekste ir kartu apsaugoti nuo mėgėjiško ir dažnai nepagrįsto atskirų etninės kultūros sričių vertinimo.

13. Etninės kultūros ugdymo tikslai ir uždaviniai:

13.1. Užtikrinti asmeniui sąlygas Lietuvos bendrojo lavinimo mokykloje įgyti etninės kultūros žinių, gebėjimų ir vertybinių nuostatų, garantuoti tautos kultūros tęstinumą, jos vertybių kūrimą ir išsaugojimą.

13.2. Parengti mokinių gyventi ateities visuomenėje, turintį brandžią tautinę ir pilietinę savimoneę, suvokiantį save kaip tautos kultūros tęsėją ir puoselėtoją.

13.3. Išugdyti sąmoningą, motyvuotą, atsakingą, gebančią kūrybiškai priimti pasaulį neprarandant tautinės tapatybės, asmenybę.

13.4. Pažinti lietuvių etninės kultūros reiškinius, vertybines nuostatas, susietas su rašytinių, žodinių bei dailės šaltinių kontekstu, atsakingai dalyvauti kuriant kultūros vertybes.

13.5. Išskirti etninę kultūrą kaip bendrojo lavinimo mokyklos ugdymo turinio atnaujinimo prioritetą, užtikrinti etninės kultūros ugdymo kokybę bendrojo lavinimo mokykloje, formuojant etninės kultūros ugdymo turinį koncentriškumo, integralumo, kontekstualumo principais ir suderinant ugdymo turinio procesus visais švietimo lygmenimis, ugdymo turinio formavimą ir įgyvendinimą, mokytojų kvalifikacijos tobulinimą pagrįsti finansine parama.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

14. Ugdymo proceso organizavimas ir įgyvendinimas.

Etninės kultūros pasirenkamasis dalykas padės formuoti būtinąsias asmens kompetencijas, holistinę bendrojo ugdymo dalykų turinio sampratą, nuodugniau ir plačiau pažinti lietuvių kalbos, gamtamokslinių, meninių, socialinių mokslų ištakas, orientuos mokinius į tolesnius kultūros paveldo mokslinius tyrimus arba verslo karjerą, formuos tradicines vertybines nuostatas siekiant, kad kiekvienas mokinys kuo sėkmingiau atskleistų prigimtines galias individualiame, mokyklos, visuomenės gyvenime.

Etninę kultūrą bendrojo lavinimo mokykloje gali dėstyti etninės kultūros ugdymo turinio konsultantai, lietuvių kalbos, dailės, muzikos mokytojai, išklause etninės kultūros pagrindų kvalifikacijos tobulinimo kursus.

Mokinių mokymosi formos yra: etninės kultūros dalyko 17 val. moduliai iš mokyklos nuožiūra skirstomų pamokų.

Etninės kultūros pasirenkamasis dalykas vertinamas įrašant „įskaityta“.

Lietuvių etninės kultūros ugdymo turinys formuojamas ir įgyvendinamas atsižvelgiant į mokinių amžiaus tarpsnių ypatumus, užtikrinant ugdymo turinio tęstinumą, gebėjimų bei vertybinių nuostatų ugdymą visose mokymo pakopose nuodugniau ir plačiau atskleidžiant etninės

kultūros sričių ryšius ir sąveikas siekiant įtraukti mokyklos bendruomenės narius į mokyklos kultūros kūrimą.

Lietuvių etninės kultūros ugdymo turinio proceso veiksmams visais švietimo lygmenimis remiasi Bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, įgyvendinimo, vertinimo ir atnaujinimo strategija [patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos kolegijos 2006 m. lapkričio 23 d. nutarimu Nr. 1.9 - 13MI - 7].

15. Strategijos įgyvendinimo priemonių planas.

Eil.Nr.	Nacionaliniu lygmeniu – Švietimo ir mokslo ministerijos sprendimu	Atsakingas	Laikas
15.1	Etninės kultūros ugdymo turinį integruoti į bendrąjį ugdymą nuosekliai: pradinio ugdymo pakopoje etninės kultūros turinį integruoti su kitais dalykais, o 5 –12 klasėse įjungiant kaip pasirenkamąjį dalyką kiekvienoje klasėje 17 val. etninės kultūros programą (modulį)	ŠMM	2007–2008 m.
15.2	Siekiant mokymo šiuolaikiškumo ir mokslo dermės parengti Etninės kultūros ugdymo programų modulius ir Išsilavinimo standartus bendrojo lavinimo vidurinei mokyklai	ŠMM, ŠPC	2007–2008 m.
15.3	Pakoreguoti Bendrąsias programas ir Išsilavinimo standartus, į ugdymo planus įtraukiant kaip pasirenkamąjį mokomąjį dalyką etninės kultūros programas (modulius) 5 –12 klasėse ne mažiau kaip 17 val., taip užtikrinant ugdymo nuoseklumą bei kryptingą, pagilintą bendrojo lavinimo programos dalykų mokymą	ŠMM	2007–2008 m.
15.4	Tobulinti ugdymo turinio vadybą, aktyviau įtraukti apskričių, savivaldybių atsakingus darbuotojus, mokyklų bendruomenes į etninės kultūros ugdymo turinio formavimo, įgyvendinimo, vertinimo ir atnaujinimo procesus	ŠMM, ŠPC	2007–2008 m.
15.5	Inicijuoti reikalingų etninės kultūros mokymo priemonių pasiūlą, rengimą, leidimą ir mokyklų aprūpinimą jomis	ŠMM	2007–2008 m.

15.6	Konsultuoti, teikti pagalbą apskritims, savivaldybėms, mokyklų bendruomenėms, švietimo konsultantams	ŠMM, ŠPC	2007–2008 m.
15.7	Parengti etninės kultūros pagrindų kvalifikacijos tobulinimo modulius (programas) mokytojams, sudaryti sąlygas etninės kultūros švietimo konsultantams tobulinti kompetencijas	ŠMM, ŠPC, PPRC	2007–2008 m.
15.8	Įrašyti etninės kultūros praktinį veiklos vertinimą į mokytojų atestacijos nuostatus	ŠMM, MKC	2007–2008 m.
15.9	Inicijuoti aukštųjų mokyklų studijų programų papildymą etninės kultūros programomis, orientuojantis į mokytojui būtinas kompetencijas šiuolaikinėje mokykloje rengti 2–3 giminingų dalykų mokytojus (etninės kultūros, lietuvių kalbos, dailės, muzikos, technologijų ir t.t.)	ŠMM	2007–2008 m.
15.10	Visuminis etninės kultūros ugdymo įvertinimas, ugdymo turinio atnaujinimas	ŠMM	2007–2012 m.

16. Mokyklos steigėjo sprendimu.

Eil.Nr.	Savivaldybės lygmeniu – mokyklos steigėjo sprendimu	Atsakingas	Laikas
16.1	Planuoti etninės kultūros ugdymo priežiūrą ir atsiskaitomybę, stebėti šios veiklos poveikį. Į mokyklų tarybas (pagal galimybes) įtraukti regioninės etninės kultūros globos tarybos atstovą, prisiimti atsakomybę už kultūros paveldo globą ir plėtrą regione	Mokyklų steigėjai (apskritys, savivaldybės)	2008 m.
16.2	Pasirengti dirbti pagal etninės kultūros programas: įvertinti esamą mokyklų pasirengimą kokybiškai įgyvendinti etninės kultūros ugdymui numatytus reikalavimus, turimą materialinę bazę, mokytojų kvalifikaciją, sudaryti sąlygas etnokultūros mokytojams tobulinti etninės kultūros kompetencijas	Mokyklų steigėjai	2008 m.
16.3	Sukurti etninės kultūros ugdymo(si) sistemą pagal poreikius regionuose, padėti mokykloms susirasti partnerių, akademinį mokymą priartinti prie praktikos	Mokyklų steigėjai	2008 m.

16.4	Plėsti ir veiksmingai panaudoti mokytojų kvalifikacijos tobulinimą apskričių, rajonų mokytojų švietimo centruose, organizuoti metodinę veiklą etnokultūros srityse	Mokyklų steigėjai	2008 m.
16.5	Etninės kultūros ugdymo įvertinimas, finansinė, organizacinė ir metodinė pagalba mokyklai ir mokytojams tobulinant ir atnaujinant ugdymo procesą	Mokyklų steigėjai	2012 m.

17. Mokyklos lygmeniu.

Eil.Nr.	Mokyklos lygmeniu	Atsakingas	Laikas
17.1	Parengti darbo aplinką etninei kultūrai ugdyti, sudarant sąlygas nuosekliai ugdyti etninę kultūrą bendrojo lavinimo mokykloje	Mokyklos administracija, mokytojas	2008–2012 m.
17.2	Įtraukti į mokyklos ugdymo turinio formavimą tėvus, socialinius partnerius, pritaikyti ugdymo turinį mokyklose atsižvelgiant į įvairių mokinių poreikius, polinkius, mokymosi stilių. Į edukacines programas įrašyti vietos kultūros paveldo objektus, mokyti pažinti, suprasti, puoselėti svetur bei savo ir mokyklos gyvenime krašto tradicijas ir papročius.	Mokyklos administracija, mokytojas	2008–2012 m.
17.3	Didinti ugdymo turinio individualizavimą ir diferencijavimą, tirti mokinių poreikius ir sudaryti galimybes ugdyti(s) jų kūrybiškumui, prigimtiniams gebėjimams	Mokyklos administracija, mokytojas	2008–2012 m.
17.4	Sudaryti sąlygas mokiniams tobulintis etninės kultūros praktinius gebėjimus per technologijų pamokas, papildomojo, neformaliojo ugdymo veiklą, parengti ugdymo programas, tenkinančias mokinių etninės kultūros saviraiškos poreikius, sudaryti sąlygas platesnei mokinių kūrybinės veiklos galimybių plėtrai, kurti etnokultūrinio konteksto estetinę aplinką mokykloje	Mokyklos administracija, mokytojas	2008–2012 m.
17.5	Bendrauti ir bendradarbiauti su tėvais (globėjais), socialiniais partneriais, vietos bendruomene	Mokyklos administracija,	2008–2012 m.

	organizuojant etninės kultūros renginius, kurti vieningą ir atsakingą bendruomenę	mokytojas	
17.6	Tikslingai tobulinti(s) mokytojų kvalifikaciją pasirengiant darbui pagal etninės kultūros programą. Planuoti etninės kultūros ugdymo stebėseną ir atsiskaitomybę.	Mokyklos administracija, mokytojas	2008–2012 m.
17.7	Laipsniškai sudaryti sąlygas visiems 1–12 klasių mokytojams įgyti etninės kultūros metodikos ir dalykinių kompetencijų	Mokyklos administracija, mokytojas	2008–2012 m.

18. Mokytojo vaidmuo ir sprendimai.

Eil.Nr.	Mokytojo vaidmuo:	Atsakingas	Laikas
18.1	Mokytojas – mokymosi organizatorius, mokymosi galimybių kūrėjas, dirbantis pagal šiuolaikinę mokymo ir mokymosi metodiką, patarėjas, partneris, tarpininkas tarp mokinio ir įvairių šiuolaikinių informacijos šaltinių, ugdytojas, perduodantis tradiciją bei mokantis ją kūrybingai plėtoti	Mokytojas ir mokinys	2008–2012 m.
18.2	Mokytojas – gebantis pažinti ir ugdyti vaiką, pastebėti kiekvieno talentą, padėti mokiniui susiformuoti šiuolaikiniame gyvenime būtinas asmeninę, socialinę, pažinimo, etnokultūrinę bei bendrakultūrinę kompetencijas, skatinantis ugdymo(si) motyvaciją bei gebėjimą mokytis savarankiškai	Mokytojas ir mokinys	2008–2012 m.
18.3	Mokytojas – suvokiantis, kad kalbos, papročių, tradicijų išgyvenimas kasdienybėje ir prarastų gebėjimų rekonstravimas lemia tautos kultūros tęstinumą bei tautinės tapatybės kaip europinės vertybės išsaugojimą	Mokytojas ir mokinys	2008–2012 m.
18.4	Mokytojas – pažįstantis ir suprantantis lietuvių etninės kultūros vertybines nuostatas ir orientacijas, papročių prasmes, gebantis tai sieti su rašytinių, žodinių bei dailės šaltinių kontekstu, įvertinti ir atrinkti reikalingą etninės kultūros informaciją	Mokytojas ir mokinys	2008–2012 m.
18.5.	Mokytojas – gebantis etninės kultūros ugdymą paversti	Mokytojas,	2008–2012 m.

	bendromis mokyklos (klasės) ir vietos bendruomenių pastangomis, kurti(s) geros šeimos ir mokyklos įvaizdį	šeima, mokinys	
18.6	Mokytojas – turintis etnokultūrinę nuostatą ir pasižymintis pilietine savimone, patriotiškumu, aktyvia pozicija, gebantis vertinti kitų idėjas, priimti bendrus sprendimus, diskutuoti etninės kultūros klausimais mokyklos bendruomenėje, savo rajone, kūrybiškai reaguoti į šiuolaikinio pasaulio pokyčius	Mokytojas ir mokyklos bendruomenė	2008–2012 m.

V. REZULTATAI

19. Visiems Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų mokiniams garantuota teisė įgyti etninės kultūros pagrindus.

20. Mokyklos bendruomenės supras, kad etninė kultūra, kaip orientacinė vertybinė sistema, yra svarbi individualaus patyrimo kaupimo sritis, siejama su jos dėmenų turinio dinamikos, tautiškumo raiškos formų, lokalinės specifikos ir universalijų pažinimu ir tikslingu panaudojimu padedant išlaikyti tradicinius humanistinius žmonių tarpusavio santykius, formuojant etninės ir bendrosios kultūros vertybinius kriterijus, ugdant pagarbą tautos savitumui ir tradicijoms, atvirumą įvairioms kultūroms, saugant nuo etnocentrizmo apraiškų.

21. Etnokultūrinė mokinių, mokytojų ir visos visuomenės kompetencija, sąmoningas požiūris į gyvenimo kaitą padės įgyvendinti etninės kultūros gyvąją tradiciją – tęstinumą, žinių ir vertybių perdavimą iš kartos į kartą.

22. Etninės kultūros mokytojas – etninės kultūros ugdymo koordinatorius, gebantis naudotis informacinėmis technologijomis, organizuojantis mokytojų, mokinių, jų tėvų mokymąsi kartu, besirūpinantis etninės kultūros plėtra, mokyklos atvirumu bendruomenei, patirties sklaida, bendraujantis su socialiniais partneriais.

23. Vertybinės nuostatos:

24.1. Asmenys gerbs savo tautos tradicijas, nusiteiks jas saugoti ir plėtoti, gerbs ir bus atviri Europos ir pasaulio etnokultūrinių tradicijų įvairovei, įgis pozityvų požiūrį į kultūrų dialogą, tarptautinį bendradarbiavimą.

24.2. Nusiteiks perimti tautinės, tradicinės kultūros etinius ir estetinius idealus, bus atviri vykstantiems pokyčiams ir kritiškai bei atsparūs destruktiviems masinės kultūros reiškiniams.

24.3. Gebės unikalų etninės kultūros palikimą, ypač tradicinę žinią ir technologijas, suvokti kaip esminę priemonę individualiam, šeimos, bendruomenės ir regiono tapatumui formuoti.

24.4. Įgis nuostatą rinktis prasmingus, dvasinį žmogaus gyvenimą turtinančius meno kūrinius, išsiugdys autentišką, nekonformistišką estetinį skonį, susiformuos pagrįstus meninės ir estetiškos kultūros vertinimo kriterijus.

24.5. Išsiugdys poreikį kūrybingumui ir atsinaujinimui – svarbiausioms informacinėje ir daugiakultūrinėje visuomenėje gyvenančio žmogaus nuostatoms – ir supras, kad etninė kultūra vienija tautos ir individo kuriamąsias galias ir yra tautinės savimonės garantas.

24.6. Įgis nuolatinį siekį pažinti pasaulio bei Lietuvos kultūros paveldą, suvokti jo reikšmę, išsiugdys paveldo išsaugojimo ir etninės kultūros gyvosios tradicijos puoselėjimo poreikį.

24.7. Gebės aktyviai dalyvauti etnokultūrinėje raiškoje bei pristatyti kūrybinės, kultūrinės raiškos rezultatus, gebės estetinę ir vizualinę patirtį panaudoti kasdien – gyvenime, aplinkoje ir bendraujant.

24.8. Gebės vertinti teisinės, organizacines, ekonomines ir finansines priemones, kuriomis valstybė garantuoja gyvosios tradicijos tęstinumą, etninės kultūros vertybių kūrimą, kaupimą, apsaugą ir populiarinimą, išsiugdys supratimą ir toleranciją kitų tautų atžvilgiu.